

AAN ONZE KONINGIN.

O Vorstelijke Vrouwe,
Landsmoeder vroom en vroed,
U zendt in liefd' en trouwe
Uw volk een blijden groet.

Gij draagt in den gebede
Uw volk op 't kloeke hart,
Smeekt voor ons af den vrede
En weerdet oorlogssmart.

Waar troffen nood of rampen,
Waar Gij uw hulp niet bracht?
Waar wist Gij leed en zorgen,
Die Gij niet hebt verzacht?

Wij danken vroeg en spade
Voor zulk een Koningin
En roepen Gods genade
En hulpe voor U in.

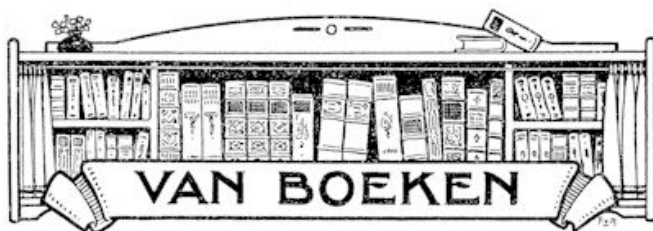
Uw taak is grootsch en heerlijk,
Maar moeilijk ook en zwaar.
Dat God U leid' en steune
En lang nog voor ons spaar!

Hij schenk' U rijken zegen
In volk, in hart en huis
En help' U steeds in 't dragen
Van 't zwaar regeeringskruis.

Hij schenk' U stil vertrouwen
En blijden, vasten moed,
Doe dra den dag U schouwen,
Die d' oorlog einden doet.

JAC. d. L.

(Bovenstaand vers kwam voor het vorig nummer
van ons tijdschrift te laat). Red.

Als Daglooner in het Heilige Land door Abr. Mossel. Uit de serie: Van Reizen en Trekken. Uitgave: Maatschappij voor Goede en Goedkoope Lectuur te Amsterdam.

Drie jonge arbeiders uit Amsterdam besloten de wereld te doorwandelen, om wat te zien en te ervaren. Onderweg voegde de verloofde van een hunner zich bij hen en liep dapper mee. Ze trokken samen door Holland, Duitschland, Zwitserland, Noord-Italië, Oostenrijk-Hongarije en Roemenië. Verder bezochten ze Egypte,

Syrië en Palestina. 't Laatste land boezemde den zwervers zóóveel belangstelling in, dat ze besloten, er gedurende een langeren tijd te blijven. Maar dan moesten ze aan 't werk, om den kost te verdienen. Van dat werkleven nu verhaalt het boekje van Abr. Mossel, die er zeker niet aan gedacht heeft, dat, wat hij schreef, óók door menschen zou kunnen gelezen worden, die het vloeken nog altijd beschouwen als een groote zonde. Het is zoo jammer, dat veel auteurs daaraan niet schijnen te denken. Waarom toch altijd weer in hun boeken dat misbruiken van Gods heiligen Naam. Te pijnlijker treft ons dat hier, waar een zoon van het uitverkoren volk de schrijver is.

Trouwens, hij zegt zelf, dat hij zich door de historie van het heilige land niet voelt aangetrokken. Palestina is toch voor den echten Jood nog altijd het heilige land en dáár heeft het Joodsche volk den Messias verwacht. Met die verwachting heeft blijkbaar de schrijver van dit boekje afgedaan. Hij stelt alleen belang in het Palestina van nu, in den arbeid, daar in de Joodsche kolonie vernicht, in het harde werk-leven van de onvermoeide arbeiders, en de gevaren, die ze door maken.

Als zoodanig nu is het werk van Abr. Mossel zeer belangrijk. Wie wil weten, wat het zeggen wil, in Palestina arbeider te zijn, moet dit boek lezen. Wie het leest, zal, na zijn lectuur ten einde te hebben gebracht, ook beter den Bijbel verstaan. Zoo begrijpen we beter de gelijkenis van den wijngaard en de booze landlieden, als we lezen van de moeite en zorg, die het bewerken van een wijngaard kost. We begrijpen dan, hoe noodzakelijk de toren was en de omtuining, waarvan wij in den Bijbel lezen. Zoo leeren we ook, wat de bloedwraak ook nu nog te beduiden heeft. In het slot van zijn boek deelt de schrijver ons nog iets mede van het hoe en waarom van het Zionisme. Bevreemdend voor velen zal zeker zijn uitspraak zijn, dat de Joden in Palestina, hoe slecht de Turksche wetgever het land ook moge besturen, toch niet verlangen, dat een der beschaafde landen er beslag op legt. Sterker nog, volgens den schrijver hopen de Joden vurig, dat dit niet gebeuren zal. Want zij vreezen, dat Palestina dan nooit zal worden het land voor de Joden. Immers, dan zou het voor velen een land worden, om er naar toe te gaan en zouden de Joden de hoop moeten opgeven, ooit weer het heilige land tot nationaal eigendom te krijgen.

Nu heeft het Engelsche leger Jeruzalem ingenomen en hoe de zaken zich verder in Palestina zullen ontwikkelen, weet niemand.

Wie belang stelt in het heilige land, zooals het nu is en wie beter zijn Bijbel wil verstaan, zal goed doen, dit boek van Abr. Mossel te lezen.

Litteraire waarde heeft het niet, maar de schrijver heeft ook niet de pretentie, litterair werk te willen geven. Hij vertelt maar zoo argeloos weg, en, omdat hij goed uit zijn oogen gekeken heeft, vertelt hij met zakenkennis van veel en velerlei.

't Is goed, bij al de romanlectuur van den laatsten tijd, ook eens te grijpen naar een boek als dit. Met oordeel des onderscheids gelezen, zal het voor den christen tevens een sterking zijn van zijn geloofsleven, al heeft, zooals reeds uit deze bespreking duidelijk geworden zal zijn, de schrijver daaraan ganschelijk niet gedacht.

Leidsters van meisjesverenigingen, onderwijzeressen

enz. vinden hier tevens geschikte stof ter bespreking. De illustraties in dit boekje zijn van den schrijver zelf. De prijs behoeft niemand van koopen af te schrikken. Als alle nummers van de serie „Van Reizen en Trekken” kost ook dit eigenaardig boek 0.90. K.

II.

Het schrijven van een boek werd als een zeer verdienstelijk werk beschouwd. Ook de legende verheerlijkt dit werk. Van den monnik Marian te Regensburg werd verteld, dat drie vingers van zijn linkerhand als lampen begonnen te lichten, toen hij bij zijn arbeid door den avond werd overvallen. Een andere kloosterbroeder had zeer lichtzinnig geleefd, doch hij was een ijverig schrijver en eenmaal had hij vrijwillig een geestelijk boek gecopieerd. Toen hij stierf, werd hij door den duivel aangeklaagd; een engel bracht echter het door hem geschreven boek; tegen elke letter woog een zonde op en zie, er was één letter over. Van broeder Richard in Westfalen wordt verteld, dat zijn rechterhand twintig jaar na zijn overlijden nog gaaf was gebleven. Zij werd als reliquie bewaard en vereerd en siert ook heden nog het altaar.

Het overschrijven van boeken werd in de middel-eeuwen in het bijzonder aan monniken opgedragen. Vooral onder Karel de Groote vermeerderden de kloosters, die uitsluitend bestemd werden voor het vervaardigen van manuscripten. In de groote schrijfzaal zat een aantal monniken bijeen, ijverig bezig met schrijven. Elken morgen sprak de abt vóór den aanvang van den arbeid: „Zegen o Vader, het scriptum van uwe diennaars en hen die daar zullen zijn, opdat hun geest door drongen worde van alle passages der heilige boeken, die zij er lezen of schrijven en hun taak tot een goed einde kome.” Diepe stilte heerschte bij het moeilijke werk. Maanden en jaren bogen de monniken zich over hetzelfde manuscript. Voor het overschrijven van het heldendicht Parsival van Wolfram van Eschenbach, waaraan twee monniken werkten, hadden zij vijf jaren noodig. Prachtwerken werden zelfs door drie kunstenaars bearbeid: één schreef, een tweede teekende de prachtig versierde hoofdletters en een derde zongde voor de rijk gekleurde prentjes. In de oude handschriften werden de eerste en laatste regel vaak bij wijze van versiering met roode inkt geschreven. Naar „minium”, dat rood beteekent, werd deze schrijfwijze „miniare” genoemd. Later dacht men niet meer aan de beteekenis rood, doch werden de versierde hoofdletters, vooral de prentjes, *miniaturen* genoemd.

Als schrijfgereedschap gebruikte men behalve het penseel, meestal een stukje riet, dat met een pennemes toegespitst en gespleten was. Later werden gebruikt: pennen, krijt, puimsteen voor het effenmaken van het perkament, twee horentjes voor roode en zwarte inkt, pennemesjes, potlood en lineaal. De pennen waren

meestal ganzepennen; zelfs in de 19de eeuw werden deze nog gebruikt. Zoo heeft Bismarck b.v. tot aan zijn dood met ganzepennen geschreven. De metalen pennen, die reeds in de zestiende eeuw in Europa bekend werden, vonden aanvankelijk weinig ingang. Eerst omstreeks 1830 werden zij machinaal en goedkoop bereid, vooral in Birmingham.

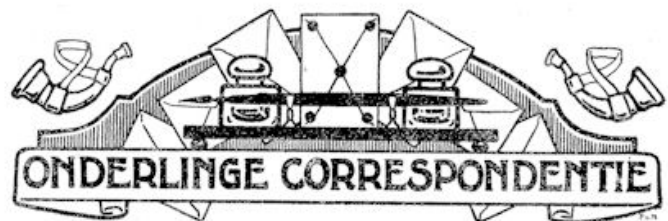
Voor potlood gebruikte men lood, soms vermengd met tin. Eerst omstreeks het midden der zeventiende eeuw leerde men *grafiet* als schrijfstof kennen. Deze stof, die in Ceylon, Siberië en Bohemen gevonden wordt en ook kunstmatig bereid wordt in de gasretorten en in electriche ovens, wordt met kleiaarde vermengd om te zorgen, dat het potlood hard en vast wordt; hoe meer klei er in is, des te harder het wordt. Hoewel het metaallood geen deel meer aan de bereiding heeft, is de naam *potlood* blijven voortleven.

De vorm der letters houdt aanvankelijk eenig verband met de bouwstijl. Vóór de 14de eeuw zijn de letters breed, ze doen denken aan den Romaanschen rondboog, later zijn ze overal fijn toegespitst en met talloze gothische ornamenten versierd.

Toen na de Kruistochten de leeskunst langzamerhand ook eenigszins tot het volk doordrong, kregen de arme monniken het te druk, om aan de behoefte te voldoen; het versieren en het binden van het boek ging naar de werkplaatsen der leeken over. In alle landen zette men kunstenaars aan het werk om boeken te versieren; er vormden zich zelfs gilden van schoonschrijvers en verlichters. In Parijs waren zelfs omstreeks 1300 vijftien ateliers van boekversierders in één straat. De boeken der XIVde eeuw begonnen te schitteren van goud, waarmee het licht werd aangeduid, dat over de plooiën van het kleed viel, dat op de veeren der vogels lag op de bladeren der boomen, op de kabbelende golfsjes.

Ook het uiterlijk van het boek werd fraaier. Toen er minder boeken waren, kon een band kostbaarder gemaakt worden dan in onzen tijd, nu een honderd deelen tot den inventaris van iedere woning behooren. Toen konden banden met ivoorwerk, edelsteen, fluweel en zijde, met bloemen geborduurd en bestikt met paarden en gouddraad een boek voor een edelman of rijken koopman versieren of de gewijde boeken omvatten, die op het kerkaltaar pronkten, die met een ketting aan den lezenaar werden vastgemaakt. De spijkertjes en knopjes langs de randen van den band dienden tot beschutting van het sierwerk, doordat nu bij het openslaan van het boek de band niet met de tafel in aanraking kon komen.

C. A. K.

Geachte Redactrice,

Met veel genoegen lezen mijn zusters en ik „Meisjesleven”. Het zal ons zeker nooit berouwen, abonné te zijn geworden.

In den brief van de vier Friesche meisjes vonden wij zoo aardig onze eigen gedachten vertoikt aangaande het schoone doel van dit meisjesblad. En daar in de rubriek „Onderlinge